TRADUCERI POLONE DIN LITERATURA ROMÂNĂ

DE

ION TIBA

Cele dintîi volume de traduceri din literatura română apar în Polonia îndată după anul 1930. Redobîndindu-şi independenţa, în urma primului război mondial, statul polon a început să-şi intensifice relaţiile culturale cu diferite ţări. Schimburile de delegaţii cu România şi vizitele reciproce de savanţi şi scriitori au avut drept consecinţă studierea reciprocă a relaţiilor româno-polone de-a lungul vremurilor şi promovarea de traduceri de opere literare din ambele limbi. Se continuau astfel bunele legături culturale care existaseră între Polonia şi Ţările Româneşti în secolele anterioare, începînd cu cronicarii. Aceste contacte au dus la cunoaşterea şi preţuirea valorilor aflate în cele două literaturi.

Felul cum a pătruns literatura română prin traduceri în Polonia va rezulta din trecerea în revistă a principalelor tălmăciri făcute pînă în prezent. Un rol deosebit în iniţierea traducerilor a avut N. Iorga care, în timpul călătoriilor făcute prin ţara lui Sienkiewicz şi prin legăturile pe care le-a avut cu diferiţi scriitori poloni, a stimulat această activitate. Faptul rezultă din prefeţele pe care le-a scris la volumele apărute şi din mărturiile traducătorilor.

La îndemnul lui, E. Zegadłowicz traduce o antologie de versuri române cu titlul *Tematy rumuńskie* (Poznan, 1931) şi o culegere din versurile lui Eminescu, *Wybór poezyj i poematów* (Varşovia, 1933), iar K. Mayzlówna tălmăceşte din poveştile lui Creangă, sub titlul *Czarodziejskie opowieści* (Poveşti fermecătoare), la Varşovia în 1933 şi alcătuieşte o antologie a genului scurt *Nowele i szkice rumuńskie* (Varşovia, 1934).

Cum era şi normal, paralel cu înflorirea pe care o cunoştea romanul românesc în secolul XX, se produc în limba polonă traduceri şi din acest gen literar. Cel care se consacră acestei munci este profesorul St. Lukasik de la Cracovia. El traduce din romanele lui Liviu Rebreanu *Pădurea spînzuraţilor* (Cracovia, 1931) şi *Ion* (Cracovia, 1932) precum şi romanul lui Cezar Petrescu *Întunecare* (Cracovia, 1933), fără să mai vorbim şi de alte tălmăciri pe care le-a publicat prin diferite reviste.

Tot în această perioadă îşi desfăşoară intens activitatea profesorul E. Biedrzycki, care, în afară de bogate studii despre literatura română, dă o culegere de traduceri, împreună cu alţi tălmăcitori, în antologia *Wielka literatura powszechna* (Marea literatură universală), cuprinzînd în ordine cronologică, creaţii şi fragmente de lucrări dintre cele mai semnificative ale literaturii române de pînă atunci (1933).

BDD-A1601 © 1965 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:43:04 UTC)

Cel de-al doilea război mondial a întrerupt această rodnică activitate. Printre cetăţenii polonezi refugiaţi în timpul războiului în România s-au aflat şi scriitori care au învăţat limba română şi care, reîntorcîndu-se în patrie, s-au consacrat traducerilor din literatura noastră. Între timp şi alţi cunoscători ai limbii române au început a face traduceri din proza şi poezia de la noi. Astfel, după războiul din urmă, se dedică acestei munci o serie de scriitori. Printre ei cei mai însemnaţi sînt: Rajmund Florans, Danuta Bieńkowska, Adam Weinsberg, Dusza Czara-Stec. Urmează apoi Janina Wrzoskowa, Roman Horodiński, Szymon Zakrzewski, Zdzisław Skarżyński, care a dat şi micul dicţionar româno-polon (1963), Magdalena Samozwaniec, Jadwiga Bułakowska etc.

Traducerile din literatura română, în această a doua perioadă, au început să apară după anul 1950. Faptul nu e întîmplător şi trebuie pus în legătură cu apariţia primelor lucrări mai importante din literatura română de după al doilea război mondial. Romanul *Mitrea Cocor* a fost tradus şi publicat de R. Florans în 1951, iar *Desculţ* de Zaharia Stancu a fost tălmăcit de Dusza Czara-Stec şi Mag. Samozwaniec în acelaşi an.

Începînd cu 1950, an de an, s-au publicat în Polonia traduceri din literatura română contemporană sau clasică. Grupul de traducători care lucrează în acest domeniu urmăreşte cu interes evoluţia literaturii noi din Republica Socialistă România şi caută să prezinte prompt cititorilor polonezi cele mai de seamă realizări. Deci ne aflăm în faţa unei acţiuni temeinice de informare, făcută sistematic.

Se poate observa de asemenea că în ultimul timp au fost traduse mai ales romane româneşti contemporane, cu diferite teme. În afară de cele menţionate mai sus s-au mai publicat *Negura* vol. I, de E. Camilar (1951, trad. R. Horodyński); *Scînteia în beznă* de A.G. Vaida (1952, trad. Z. Skarżyński); *Dulăii* de Z. Stancu 1954, trad. Dusza Czara şi J. Bułakowska); *Nada Florilor* de M. Sadoveanu (1955, trad. R. Florans); *Toate pînzele sus* de R. Tudoran (1958, trad. J. Wrzoskowa); *Groapa* (1960, trad. de F. şi A. Wajda) şi *Şoseaua Nordului* de E. Barbu (1961, trad. D. Bieńkowska); *Scrinul negru* de G. Călinescu (1962, trad. D. Bieńkowska) şi *Să nu fugi singur prin ploaie* de Al. I. Ştefănescu (1963, trad. D. Bieńkowska).

În acelaşi timp s-au publicat în continuare volume cu caracter antologic, culegeri de diferite specii literare. A apărut astfel un volum cu titlul *Nowele rumuńskie* (1952, trad. Dusza Czara şi E. Stec), unul cu bucăţi variate, *Liliacul înflorit şi alte povestiri româneşti* (1959, trad. D. Bieńkowska şi alţii); prelucrările din basmele diferitelor popoare de Vl. Colin (1957, trad. R. Florans); o plachetă de balade transilvănene româneşti şi ungureşti (1959, trad. Lew Kaltenberg) şi reportaje de Geo Bogza, care cuprinde în principal *Ţara de piatră* (1956, trad. D. Bieńkowska).

Se continuă totodată cu traduceri din literatura clasică română. S-a publicat astfel o culegere de traduceri din poezia lui Eminescu (1960), făcută sub îngrijirea poetului St. R. Dobrowolski; din Caragiale a apărut un volum de schiţe şi nuvele cu titlul *Szczęściarz* (Norocosul) pentru *Două loturi* (1952, trad. A. Weinsberg), iar din opera lui Creangă se traduc acum şi *Amintirile din copilărie* (1960, trad. D. Bieńkowska).

Unele cărţi româneşti au apărut în două traduceri sau ediţii polone. Astfel, romanul lui Cezar Petrescu *Întunecare* a fost tradus din nou după război de R. Florans (1957), iar *Mitrea Cocor* a apărut în două ediţii.

Tot în această perioadă apar şi alte traduceri de scrieri clasice române. Din opera lui Sadoveanu se mai traduc un volum de povestiri *Drumul spre Hîrlău* (1952, trad. S. Zakrzewski) şi romanul *Baltagul*, cu titlul *Zaginiony* (adică Pierdutul, 1960, trad. R. Florans), aşa încît Sadoveanu este scriitorul român care întruneşte cel mai mare număr de titluri traduse în limba polonă. Urmează Liviu Rebreanu din opera căruia s-a tradus şi romanul *Răscoala* (1959, trad. R. Florans).

BDD-A1601 © 1965 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:43:04 UTC)

Caracteristic este că în ultimul timp încep să fie popularizați și alți scriitori români deveniți clasici. În acest sens, cu doi ani în urmă, a fost tradus romanul lui Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război* (1963, trad. R. Florans, cu o postfață de D. Bieńkowska).

Dacă comparăm tirajul cărților românești din Polonia cu cel din Republica Populară Polonă, este semnificativ să arătăm că în 1938, St. Lukasik nota în cartea sa *Pologne et Roumanie* (p. 136), că din romanele lui Rebreanu traduse de el se vînduseră doar 350 de exemplare iar din *Întunecare* numai 130. Tirajul mijlociu al cărților românești din ultima perioadă este de peste 5000 de exemplare, uneori sînt ediții de peste 10.000 de exemplare. E un semn al interesului crescut pentru cultura noastră în țara prietenă și un indiciu că activitatea traducătorilor se desfășoară pe un teren fertil.

BDD-A1601 © 1965 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:43:04 UTC)